

18
105

Petri Caræ Iurisconsulti & Comit̃s Ducalis Sabau
diæ Senatoris & Legat̃i ad Alexandrũ. vi. Pont. Ma
ximũ Oratio: Romæ in publico Consistorio habita
Anno Salutis. M. cccc. xciii.

F Tsi omnes Italiæ Príncipes: ac Respubli
cæ: splendido apparatu; & insigni Lega
tionum pompa: te Alexandrum Sextum
Pontificem maximũ salutatũ adoratũq;
iampridem certatim miserũt: nullum tamen uel Ita
lum uel ex reliqua Christiana gente Príncipem: nul
lam Remp. nullum Senatũ esse existimamus: a quo
Illustrissimĩ Sabaudix duces: qui nos quoq; nunc
de more Legatos mittunt: obseruantia in sacrã Apo
stolicam sedem & fide in beatitudinem tuã superen
tur. Fuerunt enim ab Atauis prisco ueteriq; maiorũ
instituto & paternis atq; domesticis quos cum ipso
lacte suxerunt moribus ita educati: ut post imortalẽ
deum nihil sanctius q̃ Romanum Pontificem colãt
uenerentur adorent. Neq; id auro. argento. gemmis.
purpura: quod pleriq; assolẽt: ueq; candida sinceraq;
fide & rebus ipsis potius q̃ uerbis ostẽdere operepre
cium putant. Quæ cum pro munere Legationis ho
dierno die declaraturus accesserim: mirũ ne sit Ale
xander Maxime: si per ipsã statim Orationis inítia
& uultu & mête moueri compellor. Ego enim dum
altum te & in trono Pontificiæ maiestatis sedentem

INE
1580

intueor: facile concipio: nihil in hac sphaera reru mor-
talium maius: nihil in terris excellentius: nihil sub ce-
lo sublimius te uno in caelissimo isto Pontificatus
solio in hac sacra Simonis Petri sede conspici posse.
Siue enim ipsius sedis auctoritate quae supra huma-
nam potetiam est: siue tuae Beatitudinis numen quo
Christum geris in terris considerare contemparique uo-
luerim: quis obsecro futurus est eloquentia tanta p̄di-
tus qui te coram & hoc eminentissimo Regum semi-
deorumque concilio ac supremo totius orbis terrarum se-
natu dicturus moueri non debeat: his praecipue pu-
blicis frequentibusque comitiis in quibus concionari
solitos esse scio: non gregarios: aut ex uulgo quosque:
uesque Demosthenes. Aeschines. Hortensios. Cicero-
nes & eos demum qui summam in dicendo gloriam asse-
quuti Romanam oem & Atticam eloquentiam cal-
lent: quorumque ex ore melle dulcior (ut de Nestore tra-
dit Homerus) & fluit & redundat oratio. Non itaque
mihi uideri debet Alexander: si ego quae neque ingenio neque
dicendi exercitatione satis ualeo: principio orationis
impedior: quod Theophrasto philosopho. quod De-
mostheni: quod Marco Tullio. quod aliis plurisque ma-
gnis oratoribus contigisse legimus. Verum omnia
uincit serenus iste diuinusque uultus tuus: quo me di-
cere incipientem usque adeo recreas & hortaris ut exi-
stimem te ueluti terrenum deum sinceram Principis
nostri mentem lucidissimum animum. cor purissi-

mum: hilarem offerētis uoluntatem potius q̄ orato-
 ris uerba perpensurum. Nunquā enim cuiq̄ uitio fu-
 it (ut Plinius inquit) deū colere: quoquo modo pos-
 set. Nam & farre & lacte ac mola salsa litant qui
 non habent thura. Dicā igit̄ & numine tuo aspiran-
 te paucis aggrediar quæ ab Diuo Principe Charolo
 & inclyta matre Blāca tutelam eius Imperiumq̄ ge-
 rente nobis demandata fuerunt. Venimus Alexā-
 der Maxime ab extremis Allobrogum & Italiae fini-
 bus salutatum te imprimis Regem Romanorum &
 Christianorum omnium Pontificē maximum. Ve-
 nimus ad uera obedientiæ signa deosculatum adora-
 tumq̄ sacrosanctos pedes tuos. Venimus ea omnia
 publice priuatimq̄ maiestati tuę præstituri: quæ a ca-
 tholicis Principibus Summo Christi Vicario præ-
 stari conueniunt. Innocentio octauo uita functo:
 cum omnium Principum gentium populorumque
 uotis summo consensu patrū nutu deī culmen istud
 Pontificiū ad te delatum esset: salutaremque fau-
 stum & fortunatum ac iucundissimum eum nunti-
 um Augusta & puulus Cæsar nostri clarissimi prin-
 cipes accepissent tanta lætitiā tam uehēmēs & incre-
 dibile gaudium eos inuasit: ut nunquā alias maiore
 perfusi: hoc uno se foelices atque beatos dixerint: lau-
 dare oīpotentem & imortalē deum cœperint: & oculo-
 rum ac palmis ad cœlum erectis illi gratias agere: q̄ su-
 pra filios hoīm prospexisset: uniuerso xp̄iano generi

uocatus affulisset: eūq; gregi suo pastore dedit: quo maxime indigebat Christiana Religio. Decreta statim fuere comicia publica letitiæ signa populis nuntiata. Instituta per urbes. per oppida. p̄ agros publica solennesq; & quales antea uisæ non fuerant supplicatōes. Nulla tēpla. nullæ basilicæ. nulla loca sacra sunt relicta ī qbus & pia thura & amplissime cumulatiſſimaq; gr̄a deo nō agerēt. Ignēs publici eminetesq; passim excitati. Festis Cpanaāꝝ tinnibus. lyris. citharis. tubarum clangorib⁹ omnia resonabant. Congratulātium uoces in cœlum usq; emittebantur: ita ut aurea rediisse sæcula & omnia omnibus feliçia uiderent. Quæ enim maior foelicitas Christianis populis contingere potest q̄ principem & uniuersalis ecclesiæ Regem nancisci. Iustum imprimis atq; fortem. tum magnificum. p̄ium. clementem. liberalem. sanctū. multarum maximarūq; rerum usu callentem: qui sciat. qui possit. qui uelit Reip. Christianæ decus atq; dignitatem sustinere. ornare. augere. amplificare. Is tu unus Alexāder diuina sorte: diuinis cōsiliis ueluti e cœlo missus sæculo nostro apparuisti: Quo duce: quo pastore: quo pontifice lata omnia Christianis Principibus & populis sunt speranda. Nemo est enī qui nesciat in te uno summū esse ingenium. summū consilium. summā animi magnitudinem. summā æquitatem. summā religionē. summam rerum oīum experientiam. & demū te illū esse

in quo uirtutes omnes suū collocasse domicilium ui
deant. Quæ singula ita oī humano generi sunt nota
Ita apud oēs gētes celebri fama uulgata: ita terra ma
riq; celebrata: ut nullius oīno præconiis indigeant.
Neq; etiā est consilii nrī impræsentiar; Pater sancte
quod plærīq; hoc quoq; loco molīunt: tuas uel hu
ius sacræ sedis laudes attingere. Nō. n. mihi tantum
est ingenii. nō mentis. non spūs. non uirium. nō elo
quentiæ. Tales nanq; eiuscq; generis sunt: ut uenera
tione potius: q̄ hoīm prædicatione dignas esse cense
amus. Adde q; modestissimas aures tuas illarum fre
quenti quotidianaq; auditione iam fessas atq; fatiga
tas puto: ut nihil pene de illis dici iam possit quod a
multis antea saepe nō sit dictum. Ver; illas aggredi
entibus iure obiici posse uideo: quod Cincæ oratori
Theffalo responsum ferunt. Is. n. cum apud Pyrrhū
Epirotar; regem: de deorum suor; religione elegan
ter & magnifice perorasset: regisq; iudiciū tacitus ex
pectaret: Præstat inquit Rex ut sileas: O: Cincæ q̄ de
os imortales tua impotenti facundia denigres: & tur
bare potius q̄ laudare pergas. Venit in mentē dum
hæc loquor Simonidē poetā & philosophū ab Hie
rone Syracusar; Rege quis aut qualis deus esset in
terrogatū: diem sibi ad meditandum postulasse: qua
exacta biduum: & sic deinceps cum impensius a Re
ge rogaretur numer; dierum ad cogitandum dupli
casse: exactus tandem cur tam diu sicq; illuforie secū

pergeret: Quia inquit quanto magis huc animū in-
tendo: ea mihi res sublimior & inq̄situ difficilior es-
se uideat̄. Idē mihi hoc loco dici posse uideo. Tanta
est enim huius diuinæ sedis amplitudo: tanta uirtu-
tum tuarū maiestas: ut nō terras solum: sed cēlos etiā
ip̄os penetrēt & humanā oēm eloquentiā ac uim lō-
ge exupent: & quasi extinguerē uideāt̄: eueniatq; Ari-
stotelicum illud: Sicut oculus noctuæ ad lumen so-
lis: ita humanū eloquū ad hęc p̄denda nō sufficiat
Vsu hoc quoq; uidemus: ut qui oculoꝝ aciem in ra-
dios solares intendunt: quo fixius eos nitunt̄ inspicere
eo minus uideant. Maximus p̄phetarū Dauid: At-
tenuati inq̄t sunt oculi hoīm excelsa suspiciētes. Her-
mes trimegistus & Firmianus quoq; Lactantius me-
minit: mortale īmortali: t̄pali perpetuo: corruptibile
incorrupto p̄p̄quare nō potest. Neq; humano in-
genio uel p̄p̄riis sensibus summa dei consilia cōpre-
hēdunt̄: alioquin nihil inter deum hoīemq; distaret
si hmōi facultas assequeretur humana. In illis nanq;
nemo magis p̄ficīt q̄ qui intelligit sibi semper super
se quod querat. Verius quoq; cogitat̄ deus q̄ dicatur
& uerius est q̄ cogitet̄. Rectius igit̄ mea snia faciēt̄:
qui sacram aplicam sedem: qui maiestatem tuam lau-
dibus efferre conantur: si clausis labiis corda aperiat̄
uocem compescant. affectum diffundant. & uenera-
bundi potius atq; taciti illā adorent: q̄ dum facundi
uideri uolunt supra uires conatū: in medio (ut aiunt)

cursu deficiant. Cum itaq; Alexander Pont. Max. id dignitatis & uirtutū culmen ac fastigium sis adeptus: qđ nulli9 flumen ingenii. nulla dicendi uis amplius extollere exornareue possit: nos muneri nro satis hoc loco fecisse putabim9: si quales Principes nri fuerint hodieq; sint: quoue studio sacratissimā hanc sedē & tuā imprimis maiestātē colant paucis aparuimus. Priscis tpibus: quēadmodū ab illuribus pbatifq; auctoribus didici: Diui Sabaudia Principes ab Alexandro magno: uel Philippi ille ex olympiade filius fuerit uł Ammonis: siue ut paulo alti9 repetā ab Hercule originem genusq; duxere. Hercules qui mōstra domuit: & uirtute sua (ut poetæ tradunt) iter sibi parauit in cœlum: Caranum qui primus Thessalorū Rex fuit genuit. Caranus Perdicā. Perdicās Argeum Argeus Philippū primū. Philippus Europū Amyntamq; Europus Menelaum. Menelaus Amyntā iuniorem. Amyntas Philippum Alexandri magni patrē. Alexandro magno extincto Macedones ex Alexandri genere Saxoniam magna manu: florenti pube inuadentes: expulsis inde in ulteriorē usq; Britannā Cyingis tenuere: & Otonib9 illis inuictissimis ad quos latinorū cōsensus laurū & coronā cæsareā detulit genus dedere. Otonis. ii. Romanorū Impatoris nepos ex Hugōe fratre Saxonū duce: fuit Beroldus: Sabaudiana gentis Illustrissimus & antiquus Auctor ac parēs: a quo nunq̄ iterrupta posteritate uł se

rie infiniti Principes & Duces p̄diere: q̄ ut primū trās
citraq; alpes potiti sunt rerū: obseruantissimi semper
aplicæ sedis cultores. pietate insignes & armis p̄ Rep.
xp̄iana claruerūt. Neq; uero est opus hīc recēdere ce-
lebres illoꝝ Herculeasq; uictorias quas cū sæpe alias
& plerisq; aliis in locis: tum ad Perā urbē. ad Constā
tinopolim. ad Hierosolymā: truculētissimæ spurcis-
sime turcoꝝ & barbaroꝝ gentes ingēti sua clade sen-
serunt. Eas uero illud quoq; testatissimas facit: q̄ ex
tincto Rhodioꝝ Principe urbe a turcis obsessa rebꝫ
xp̄ianoꝝ undiq; trepidātibus Amadeus unꝫ Sabau-
diæ Princeps xp̄iani exercitꝫ Impator barbaroꝝ im-
petum nō mō sustinuit: ueꝫ excelsō ifractoq; aīo fu-
dit fugauit oppressit: urbem Rhodum insulam oēm
xp̄ianos oēs ea obsidione: illis piclis liberauit. Hinc
cōi xp̄ianoꝝ oīum principum cōsensu: summo Rho-
dioꝝ applausu xp̄i uexillo donatus est: decretoq; illo
auctus: ut in militaribus signis crucem albā. crucem
candidam. crucem agni imaculatī deferret. Quo tro-
phæo gloriosoque insigni: oēs postea Sabaudiæ Prin-
cipes relictis Casareis aquilis qd̄ priscū & gentile il-
lius antiquissimæ familiæ insigne fuerat: in hūc usque
diē insigniri exornariq; uidemꝫ. Recenserē alios itī
dē Amadeos eosdēque maximis in Remp. xp̄ianā &
sacrā hāc sedē bñficiis illustres: nisi maxime uererer:
ne dicēdi p̄lixitate aures tuæ māluetudinīs offēderē

quandoquidem præclara illoꝝ & heroïca gesta non orationis mensuram: sed historiæ iustæ magnitudinem expostulant: multisq; essent pro meritis & Annalibus & uoluminibus illustranda. Ad hæc probatissima uestigia: ad hos Hæroũ clarissimorũq; principum mores: ad hoc gẽtile & ueluti eius familiæ peculiare quoddam & hæreditarium munus assidue institut⁹ atq; educatus princeps noster Charolus & religiosissima mater Blanca: bonitate ingenii ac singulari prudentia etiã imitata Beatitudinem tuam & sacram hanc sedem omni pietate. cultu. ueneratiõẽ. prosequi. colere. obseruareq; statuerũt. Idem illis est animus. eadem sunt studia quæ maioribus suis gentilibusq; fuere. Princeps est tenellus quidem infans: sed diuina indole: ut nõ humanis parentibus: sed e cælo ex choris angelorũ descendisse uideatur. Patrem habuit Charolum Principem fortissimum: & bello patreq; clarissimũ: quo iustior alter: nec pietate fuit: nec bello maior & armis. Is admodum adolescens Saluaciacos subegit. Gabienos deuicit: superbas gentes. ferocissimos populos domuit. Imperii sui decus dignitatemq; restituit. Auum quoq; habuit sanctum diuinumq; Principem Amadeum prodigiis miraculisq; fulgentem: cui templa & aras deberi omnes uno ore fatentur & prædicat. Hos reliquosq; proauos & maiores referes puellus Princeps multa mira;q; indicia futuræ probitatis ostendit. Mater est illi inclyta &

7

180

Celtas Cæsar appellat: quo ad Sagona in Rhodanū
influit. Ad septentrionē uero a Germanis: Scdunis:
mōte Iouis: alpib⁹ graiis atque pēninis usque in ma
re Ligusticū: eaque loca ubi Nicea ciuitas maritima
nobilis a Massiliē sib⁹ olī cōdita: uarusq; fluui⁹ gal
liā ab Italia disiūgit ubi portus Herculis cui nūc uil
lefranche nomen est: ubi trophea Cæsaris excelsa tur
ri miro marmore cōspiciunt. Quo longo terrarū spa
cio Heluetii qui cæteros Gallos uirtute p̄cedunt:
Seduni. Allobroges. Sequani. Centrones. Veragri.
& reliqui usque ad Massilē sium fines ac uniuersi de
mū populī qui p̄ octo amplas dioceses cū Metropo
li ea loca obtinēt Diuis Sabaudiaē principibus iādū
multisque retro sæculis paruerūt parētque. In Italia
uero a Nicea quā Plinius in ipsa Italia esse affirmat:
ab alpibusque illis excelsis quas Hercules primo: de
hinc Hānibal decimoquinto die transcendit: & quæ
pro moenibus Italiaē iminent uersus orientem Solē
usque in fines Insubrium Sabaudianum se p̄tendit
Imperium. Quo non paruo & pulchro Italiaē cir
culo p̄ter Taurinū urbē nobilem & antiquā a Phae
tonte Phœbi filio (ut tradunt) conditā: ducariā sedē
studiorū ac bonarū omnium artium altricem: p̄ter
Eporediam etiā urbem: carminibus Sibyllinis a Ro
manis cōdi iussā: p̄ter Vercellas apollineas nobilissi
mas a saluis Libycis ortas: p̄ter Augustā p̄torīā ad ra
dices alpium positā & a Cæsare populo Romano di
catā: p̄ter montē uicū populosissimā & amplissimā

ciuitatem in Apennino positam: & ab Hannibale in
Italiam digressio etiã admirationi habitam. Stãt oppi-
pida quinquaginta: insignia qdem illa præclara atq;
munitissima: quæ temploꝝ religione. multitudine
hoim. splendore diuitiaꝝ a magnis urbibꝰ nihil dif-
ferre uideantur. Stant arces oppidaq; alia & munici-
pia ultra ducenta: mœnibus. turribus. fossis. propu-
gnaculis. copia rerum uirisq; munita: ita ut eam Re-
gionem uulgo Pedemontium: olim Cisalpinã Gal-
liam appellatã: nunc hortos Italiæ uel campos Ely-
sios recte quis appellet. Omitto principes. proceres.
uiros illustres. marchiones. comites infinitam prope
nobilium & equestris ordinis uiroꝝ multitudinem:
qui iure imperii ac feudi ligii & antiqui huic excelsio
Duci nostro parët. obediunt. obsequunt. Hanc præ-
terea Sabaudianę familiæ uel præcipuã laudẽ ausim
affirmare nullam ex antiquis nouisq; principũ fami-
liis quas uiderim unq; aut legerim cõtinaua successio-
ne aut diutius aut iustius impasse. Cõstat. n. Sabau-
dos principes multis retro ætatibꝰ infinitis ppe an-
nis ita pie semper iuste clementerq; rexisse: ut Sabau-
dianũ Impium quietis & repromissionis patriam di-
cas: in qua nullus unq; tyrannidi: nullus grauioribꝰ
uectigalibus: nullus improbis locus fuit. Taceo qd̃
imprimis dicendũ erat: templa. basilicas. sacras edes
earũq; numerꝝ & amplas facultates: qbꝰ nulla regio
plus abundat: ut uel hoc uno facile liqueat qua reli-

gione: qua pietate: qua constãtia Principes & popu-
 li xpi fidem quam semel hauserunt: conseruarint: au-
 xerintq̃. Sed quo pergo: sentio iam me dicendo lo-
 gius prahí q̃ instituti ratio patiat: neq̃ uero aut di-
 cendi studio: aut principum meor̃ potentiã iactandi
 ostentandiue grã quisq̃ me tam multa p̃secutum pu-
 tet: uer̃ ut hæc delibãdo quicunq̃ adsunt intelligãt:
 in his quæ ab ipsis principibus meis offerunt uel fi-
 de uel deuotione superiorẽ esse posse neminem. Po-
 nam nunc orationi modum: Ad te redeo Pater San-
 cte: quẽ cum intueor & admiror in publica cẽte læti-
 tia nobis lætandum & omni gaudio gestiendum cẽ-
 seo. Etenim si ab ipsis Christiane religionis exordiis
 Si ab ipsis Diui Petri tpibus qui prim⁹ sanctissim⁹
 sedit: Romanos oēs Põtifices qui ultra uiginti & du-
 centos fuisse referuntur aĩo repetere uoluerimus: in-
 uenieris p̃fecto tu unus post tot sanctissimos clarif-
 simosq̃ Pontifices diebus nostris non humanis: sed
 plane diuinis consiliis illuxisse: quẽ sperant oēs & ac-
 clamant illum fore qui pacem imprimis unitatemq̃
 inter Principes: Resp. nationesq̃ xpianor̃ conserues
 Qui religionem ipsam si qua labat restituas: erigas:
 exornes. Qui barbaros xpiani nominis hostes uin-
 cas & pessundes. Qui tandem sæculis nostris concu-
 pitam exoprataq̃ fœlicitatem præstes. Hæc oĩa faci-
 le uti speramus absolues: si diuino ingenio tuo usus
 pacatis compositisq̃ quoad fieri poterit xpianor̃ re-

bus uexillum crucis: signa redemptoris nostri in turcos & infideles erexeris maturandumque putaueris. Hic ignoscas queso Beatiss. Pater: si legationis munus aliquotulum egressus pauca quae ad officium. ad decus ad gloriam tuam pertinet commemorabo. Quae. n. de te sentiunt homines: sperant ac praedicant: ego tuae Sanctitatis ab ineunte etiam aetate deditissimè tacere non possum: non certe ut te mortaliū oīum sapientissimū moneam: aut incognita tibi oīum scientissimo narre: uerū ut eam apud oēs de te opinionē intelligas: cui uti facile potes rēdere ita & te uelle mihi persuasum esse cognoscas. In fracti igitur animi tui deliberationē a me ueluti tabella depictam auguratāque perspicias. Multa sunt excellentissime Pōtifex: quae te ad eam rem contra turcos & infideles inuitare excitareque uident. Gloriosum imprimis nomen quod tibi Alexandro pulcherrimū indidisti. Fuere (ni fallor) ante te quique eius nominis celebres clarissimique Romani Pontifices. Alexander primus qui inter sanctos est relatus: Traiani temporibus multa diuino sacrificio ob memoriā xpī passionis adiecit. Alter Héricū Impatorem ecclīae infestū: & Cadulum parinēsem subegit. Alexandrum tertium silere non possum: cuius de nomine Alexandria Cisalpinae gallicae ciuitas condita fuit: Hic Fredericū impatorem illum qui Mediolanū euertit: soloque aquauit: quae Secusiam Principis nostri urbem dolo captā diruit: Fredericum inquam primū Cisalpinam oēm deuastantem: multa undique Italiae damna intrentē sub iuga deduxit.

Henricum Angliæ Regem ob cædem Diui Thomæ
 Cantuariensis publicis debitifq; pœnis affecit. Con-
 sulibus Romanis iurifurandi formã erga sedẽ apli-
 cam dedit: Senatui Veneto multa insignia contulit.
 Alexander. iiii. Manfredũ Siciliæ Regẽ: & reliquos
 Italiæ tyrãnos expulit. Quintus Ladislaum regẽ res
 ecclïæ diu multumq; uexantẽ in concilio Pisano: re-
 gno priuauit. Magna pfecto sunt hæc. Pulchrũ fuit
 diuis illis quinq; tui nois Pontificibus summos Im-
 peratores: potentissimos Reges uincere. At si uera fa-
 temur xpïani aduersus xpïanos arma sumpserũt. Pul-
 chrius erit tibi & gloriosius si qd oēs autumãt in tur-
 cos molitus fueris: teq; alterũ Alexandrum Magnum
 in oriẽtales illos reges & pplos xpïi hostes ostẽderis:
 ut qd maxime oim optãdũ est: futurũq; speramus: ori-
 entalem cum occidentali ecclïa coniungas: & te tan-
 dem uerum Alexandrum Magnũ Pont. Max. terra-
 rum mundique Regem & xpïi uicarium oēs salutent
 & adorent. Gentilis ille tuus gloriosẽ memoriã Pon-
 tífex Max. Calistus. iiii. ut primũ ad apłatum assum-
 ptus fuit id mente concepit uouitque se ppetuo totis
 conatibus turcos & infideles persecutus. Ad eam rẽ
 perficiendam ex omni Europa multa mari terraque
 parauit: nonnullas barbarorum insulas uí expugna-
 tas cœpit: ingentes clades hostibus intulit. At ne-
 scio quo sidere & aduerso Christianorum fato dum
 maiora molitur in ipsis Victoriarum Primiciis

Sanctissimus Pōtīfex ad coelos reuocat: cuius mor-
te sicut interrupta sunt oīa: ita Turci & barbari maxi-
mo metu liberati. Tibi unī nunc hīc honos: hāc pal-
ma debetur: ut quod Patruus Calīstus inceperat: ne-
pos Alexander fœlicibus auspiciis p̄sequendo p̄fici-
as. Oblata est tibi hoc t̄pe insignis occasio rei bene-
gerendæ: quæ te magis atq; magis incēdere inflāma-
req; debet celeberrimus ille & p̄pe diuīnus Princeps
ac Regum nr̄i t̄pis decus: Ferdīnandus Rex Hīs-
paniæ: unde tibi nobilissima origo est: postq̄ barbaros
xp̄iani noīs hostes: bis atq; sapius ingenti clade per-
cussit: & trophea sæpenumero de ipsis statuit. Supi-
ore anno uictoricibus signis uniuersum Bethicæ Re-
gnum illis eripuit: xp̄ianisq; restituit. O fœlicē diuī-
numq; Principem: O clarissimū & præstantissimū
Regem: cunctis sæculis lr̄is ac monumētis celebra-
ndum. Hac una Ferdīnandi uictoria latrones illi spur-
cissimi trepidant: p̄timefcunt: latebras quærent. Pro-
inde si redēptoris nr̄i uexilla te duce moueri: & Ale-
xandri Sexti signa p̄senserint tantus eos tui noīs ter-
ror inuadet: ut facile tibi euenturæ credamus qđ Ale-
xandro Magno contigit: cu ab ultimis etiā mundi
littoribus legationes undiq; nuntiabant: qbus cun-
ctæ gentes ueluti destinato sibi Regi obsequerent.
Dum igit̄ trepidant tolle moras: nocuit semp differ-
re paratis. Habes quoq; domi & in his excelsis tectis
ueluti captiuū Ziminum Soltanū magni Turcorū
regis frat̄re: maximū certe futuræ tuæ uictoriæ mo-

mentū. Is nō paruo adiumēto tibi exercitiibusq; tuis
 multis rōnibus est futurus. Nō deerūt ut opinor in
 tam p̄claro diuinoq; ope xp̄iani principes: potētatus
 Resp. Omnes oībus uiribus. oībus copiis te sequent̄
 Nihil certe ad eam rem defuturū tibi uideo: modo ue
 lis: uelle aut̄ debes: nec te mihi crede hui⁹ cōsiliū unq̄
 p̄cēnītebit. Parata est tibi īmortalis gloria Alexāder:
 mō tu xp̄i gloriā a quo tua oīs emanat diligenter ut
 sperant oēs inq̄ras. Non. n. ad cibum: ad potū: ad ti
 tillantē prurientēq; corporis uoluptatē nati sumus:
 uerū (ut soles dicere) ad dec⁹: ad dignitatē: ad labores
 ad iustitiā ad erumnas etiā pro iustitiā p̄ferēdas: At
 quē maior iustitiā dici excogitariq; potest: q̄ iniurias
 xp̄o redēptori n̄ro illatas ulcisci. Gregē suum a bar
 baris oppressum xp̄ianum populū terra sancta spo
 liatū ludibriis & contumeliis affectū defendere. Co
 gita Pater sanctæ: quot urbes: quot prouīncias: quot
 regna: quot imp̄ia & sup̄ioribus & n̄ris saculis bar
 bari xp̄ianis eripuerunt. Nam ut Hierosolymā terram
 sctām xp̄i domicilium: & ea oīa loca in q̄bus salutis
 n̄ræ mysteria sunt tractata silentio p̄tereamus: ut Sy
 riā: Phœnicē: Aegyptum: Achaīā: n̄ro olim Sabau
 dię principū p̄uiciā: ut Grēcīā: ut Asiā minorē: ac
 innumeras fere p̄uīncias omittam⁹: horret aīus me
 minisse quas clades n̄ris etiā tp̄ib⁹ Mahumetana ra
 bies populis xp̄ianis inflixerit. Recēs est adhuc Cō
 stātinopolitana calamitas. recentior Euboīæ clades
 quæ sine lachrymis a xp̄ianis audiri ul̄ cēseri nō p̄nt

Soleo aliquñ mecum repetere quas clades Hannibal
postq̄ Taurinum urbē expugnauit: apud Ticinum
amnē. apud trebiā. apud lacum trasumenum. apud
cannas: quę oīum maxima fuit Romanis inflixerit.
At nullam ex his inuenio quę cum his populi xp̄ia-
ni (quas dixi) cladibus sit merito cōferenda. O bone
pięq; deus. quot probra. quot ludibria: dictu nefan-
da: auditu miserima populus tuus xp̄ianus illic pas-
sus est. Proh dolor quot ornatissima templa diruta.
quot arę sacrę pollutę. quot sarctoz; reliquię ima-
ginesque fœdataę. quot uirgines corruptę. quot ma-
tronaę decus uiolatum. quot religiosi sanctique uiri
occisi. quot impuberes iugulati. quot uiri ifignes ob-
truncati. quot palo transfixi. quot igne concremati.
quot trucidati. quot secti. quot in uincula coniecti:
quot exules extorresq; facti: Non sexui. non ætati.
non dignitati pepercit truculentissima immanisque
barbaria. Adde si q; e tantis cladibus illic miseri chri-
stiani supersunt; illos nō solum ut calones uel lixas
abiectissimos habent: ueę illis pro iumentis utunt̄.
Illis nanque uehunt. arāt. fodiunt. Illis uilissima oīa
exercent erubescendaq; ministeria. Sed nōne his oī-
bus contumeliis ac probris xp̄s Rex noster afficitur
Nonne sacro suo affatu prædixit: Amen amen dico
uobis: quod unī ex istis minimis fecistis mihi feci-
stis. Nonne tibi ipsi Alexandro cui Christum refers
in terris hæ cōtumelię. hæ probra inferunt? Certe
dissimulare nō licet: libere loquar; credūt oēs te Ale-

xandrum sextum Pont·Max·Christi uices geretem
 in terris: non diutius passus: nomen Christianum tam
 foedo·tam horribili·tam detestabili dedecore conta-
 minari·Age itaque Alexander: exurge: te ipsum exci-
 ta·te hortare·te uerum Alexandrum in orientales il-
 los infideles ostende·Nam Christo duce non mino-
 ra certe gesturus es: quam Alexander ille Magnus: qui
 cum nullo unquam hoste ut legitur est congressus
 quem non uicerit: nullam urbem obsedit quam non
 expugnauerit: nullam gentem adiit quam non calca-
 uerit·Sed de his satis: fortasseque nimis multa: non
 quod magnitudinem animi tui inuictaque uirtuti dif-
 fidendum uel sponte currenti calcar addendum uide-
 atur: sed ut intelligat tua Beatitudo quantum de te si-
 bi polliceantur sentiunt & loquantur: etiam remotae na-
 tiones· Superest nunc tandem ut quod praecipuum
 hac legatione nobis ab diuis Principibus nostris est
 demandatum persoluamus· Inclytus Princeps noster
 Charolus: Religiosissima diuaque mater Blanca: praece-
 pta fidei & haereditariae in apostolicam sedem & tuam Beati-
 tudinem obseruantiae memores te Alexandrum eius no-
 mi- Summum Romanumque Pont· omni gratulationis &
 uenerationis officio profitentur te Iesu christi saluatoris
 nostri uerum Vicarium in terris agnosunt· in cuius nomine
 & signis omne genu flectitur: caelestium· terrestrium·
 & infernorum· Te Petri apostolorum Principis suc-
 cessorem unum & legitimum uenerantur· Te Maxi-
 mum Christianorum omnium principum Principem

patrum patrē & hierarchā uocant. Te cœlestis aula
ianitorē & ueluti terrestrem quendā deum p̄dicāt &
admirant. Tibi uni excelsam summī aplatus sedē &
clauēs illas regnī cœloꝝ oīpotētes traditas esse affir-
mant. Tibi summo sacerdoti & uniuersæ xp̄ianę reli-
gionis antistiti flexis in terrā genibus sese capita im-
primis submissis humeris reuerenter inclināt & oī fi-
de atq; integritate colla subiiciūt. Tibi purā: sincerā:
humilem: deuotā: illibatā: uiolabilem: & (quā reges
prīncipes & reliq; xp̄iana fide insigniti: debēt) obedi-
entiā pollicent. deferunt. exhibēt. præstant. Tibi de
mū Alex. vi. Pont. Max. sacræq; sedī: seip̄os. urbes.
oppida. regiones. exercitus. opes. copias. facultates.
clientelas. fortunas & quicquid amplius terra mariq;
illis est uirium dedunt. fouēt. dedicant. Vtere pro ar-
bitrio cum lubet: tua decernunt esse oīa. Interea tu
quoq; clemētissime Pont. Charolum Prīncipē n̄m
infantulum: annos quattuor nōdum natū: multa p̄-
bitatis & religionis signa p̄ferentē: religiosissimā
matrē Blancā uiduā: pupillum inq; & uiduam & cū
excelsa illa domo uniuersum Sabaudianū impiū
protegendū & confouendū suscipe: susceptū ample-
ctere: amplexū conserua: conseruatū exorna: exorna-
tum iustis fauoribus b̄nificiisq; p̄sequere. Sub tuo
enim iustissimo augustissimoq; Imperiō ac Pontifi-
catu: p̄spera sibi cuncta: lætaq; & iucunda futura cō-
fidunt. Dixi: •

Vivat Alexander.